

אשכול

העלון השבועי של תלמידי ישיבת "כרם ביבנה".

"כוֹכֵר עוֹלָם יִהְיֶה צְדִיק" לע"נ מִן הַאֵשׁ הַיְשִׁיבָה הַרַב חַיִּים יַעֲקֹב גִּלְהִיטֵט זַעַל בֶּן הַרַח"ה יִשְׂרָאֵל אֶלְעָזָר זַעַל (תהלים קי"ב).

נִלְבֵּעַ בְּזֵי בְּאֵדָה א' הַתְּשִׁנָּה תִּנְצַבְנָה

פרשת אזרי מות-קדושים

ו' באייר ה'תשע"ב
גיליון מס' 213
(שנה שישית)

זמני השבת

ת"א	ת"ם	
18:58	18:38	חלקת נרות
19:59	19:57	שאת השבת

פר ד"ר שלמה זאב
(מג"ד פ"ב)

לעילוי נשמת

מרת דבורה בן ע"ה
בת ר' אהרן ז"ל

נלב"ע ב' בסיון תשע"א
ת.נ.צ.ב.ה.

הוקדש ע"י משפחת יוסקוביץ

מו"ל פו"ב!

לרב קלמן בר שליט"א,
לרגל היכנס בנו לנועם עול מצוות.
לר' יהושע כהן, להולדת הבת.
לר' יוגב שרעבי, להולדת בן.
לר' שחר כהן (וה'), להולדת בן.

דימוי עצמי

נתן קוטלר

לשה שמות נקראו לו לאדם, אחד מה שקוראים לו אביו ואמו, ואחד מה שקוראים לו בני אדם ואחד מה שקונה הוא לעצמו, טוב מכולן מה שקונה הוא לעצמו" (תנחומא ויקהל סי' א).

לפי הפסיכולוגיה המודרנית, ההורים לא מעניקים לאדם זהות רק בשם שהם קוראים לו בשעת לידתו, אלא להורים תפקיד משמעותי בעיצוב האמון של האדם בעצמו ובסביבתו, שזהו הבסיס לתחושת זהות (א' אריקסון, *ילדות וחברה עמ' 185-186*). הזהות של האדם מושפעת גם מהחברה שמסביבו, מהאינטראקציה שלו עם בני אדם ובהשתלבותו בזהות הקולקטיבית. אמנם זהותו של האדם מושפעת מחוויות הינקות המוקדמות ומטיב קשריו החברתיים, אולם אין הזהות נקבעת אלא על ידי האדם עצמו. "טוב מכולן מה שקונה הוא לעצמו", הזהות של האדם היא בראש ובראשונה הדימוי שלו בעיני עצמו.

ה'דימוי העצמי' הוא יסוד הכל, רמת ההערכה העצמית נותנת את אותותיה על כל מרחבי החיים. ככל שהאדם יעריך את עצמו יותר, כך הוא יעריך את הזולת. האדם נוטה להשליך את עולמו הפנימי על המציאות "כל הפוסל - במומו פוסל" (ראה קידושין ע, א; רמב"ם הל' איסורי ביאה י"ט, י"ז). ישנה סבירות גבוהה שאדם הנוטה להסתכסך עם אחרים, מסוכסך בראש ובראשונה עם עצמו. ולכן ישנה חשיבות גדולה בהרמת ה'דימוי העצמי', לא רק לצורך בריאותו הנפשית של האדם, אלא גם לצורך השתלבותו בצורה בריאה בחברה שמסביבו.

במסכת תמיד (ל"א, ב) מסופר על עשר שאלות המכילות את תמצית החיים שאותן אלכסנדר מוקדון שאל את זקני הנגב. "אמר להן: אידין מתקרי עשיר? אמרו ליה: איזהו עשיר - השמח בחלקו". התשובה אולי הפתיעה את אלכסנדר מוקדון בהתחשב ברקע התרבותי שבו הוא גדל. בתרבות שבה התחרותיות וההישגיות הן המדדים היחידים לאושר, האדם אולי מיטיב להכיר את כישוריו החיצוניים, אך אין הוא מכיר לעומק את עולמו הפנימי.

אולם זקני הנגב שחיו במרחב המדברי שבו האדם נפגש באופן בלתי אמצעי עם עצמו, הבינו שכלל שהאדם יפתח מודעות עצמית גבוהה יותר וילמד לאהוב ולהעריך את המכלול הייחודי של חסרונותיו ויתרונותיו, כך הוא יהיה מאושר יותר. כמובן שההערכה עצמית ללא תנאי אינה סותרת צמיחה אישית, תיקון המידות ורצון להתקדמות, אלא אדרבה - רק מתוך איוון נפשי ניתן לנסוק מעלה.

אהבת הזולת מתחילה ביכולת 'לקבל' את האחר כפי שהוא, על מכלול תכונותיו החיוביות והשליליות. ולאחר שיודעים 'להכיל' את הזולת, ממילא מבינים את תרומתו הייחודית לפסיפס האנושי שבו אנו חיים ומגיעים להערכה. תהליך זה אינו יכול להתבצע על הזולת, אם בראש ובראשונה אין הוא מתבצע על עצמו. "וְאֶהְבֶּתְּ לְרֵעֶךָ כָּמוֹךָ" (ויקרא י"ט, יח) אומרת התורה, אם האדם לא מסוגל 'להכיל' את עצמו ולהעריך את ייחודיותו, איך 'יכיל' ויעריך את הזולת? אם אין האדם אוהב את עצמו, היאך יאהב אחרים?

ובכל זאת, לפעמים לא קל להשתחרר מרגשות שליליים ולפרקים אנו מתקשים 'להכיל' ו'לקבל' את הזולת (ואת עצמנו). לעיתים אנו ננעלים בתפיסה שיפוטית מסויימת כלפי אחרים ולא אחת אנו מאפשרים לעצמנו להדביק סטיגמות ולנטות להכללות. אבל רבי נחמן מברסלב (ליקוטי מוהר"ן תורה רפ"ב) לימדנו שכדי להיחלץ מכך, יש לשנות את הפרספקטיבה, יש להסיט את המבט לרגע מהחסרונות ולהתמקד בדבר אחד טוב. כאשר אנו יודעים להצביע על נקודה אחת טובה בעצמנו ובחברינו, יש לכך השפעה רחבת מימדים. לפתע, בזכות נקודת המבט החדשה אנו מגלים מצרף שלם של תכונות נפלאות ויקרות שלא חלמנו למצוא. וממילא, בדרך זו של ראיית הטוב, אנו משתנים לטובה ועמנו גם חברינו.

הקדמה

אחת השאלות הנפוצות שעולות מדי שנה בשנה, לקראת יום העצמאות היא, האם מותר להסתפר ולהתגלח לכבוד היום?

יש לציין שיש שינויי מנהגים במנהגי האבלות בימי ספירת העומר, כאן אתייחס לאלו שנהגים מנהגי אבלות מפסח עד ל"ג בעומר או עד ל"ד בעומר. אין ברצוני לפסוק הלכה בשאלה זו, ברצוני להביא ראיות למי שנוהג להסתפר ולהתגלח ביום העצמאות.

כדי לברר שאלתנו עלינו לעיין מהו מקור מנהגי אבלות בימי ספירת העומר? נוסף על כך, נדון מהי דרגת חומרתם? על פי בירור שאלות אלו נוכל לגשת להשיב על שאלתנו.

מקור מנהגי אבלות בימי ספירת העומר

נתחיל ונאמר שמנהגי אבלות בימי ספירות העומר אינו דין הגמרא. כלומר, לא מבואר בשום מקום בדברי חז"ל שיש חיוב לנהוג מנהגי אבלות בימים אלו. הבסיס למנהגי אבלות הוא הגמרא במסכת יבמות (סב, ע"ב) ששם נאמר: " אמרו: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמש, עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום, ושנאה להם ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא: כולם מתו מפסח ועד עצרת".

מדברי הגמרא מתברר לנו שמתו תלמידי ר' עקיבא בתקופת ספירת העומר. נציין שמקור המנהג שנהגים אבלות עד ל"ג בעומר מבוסס על גירסה אחרת בגמרא. דרשות ר"י אבן שועיב (סוף דרשת יום ראשון של פסח) כתב: "ואף על פי שיש טעם אחר במדרש על אותן שנים עשר אלף זוגות תלמידי דר' עקיבא שמתו מן הפסח עד העצרת. ומה שנהגו רוב העם להגדיל שפם עד ל"ג לעומר לא מצינו בו ענין, ובתוספות פי' כי מה שאמר ל"ג אינו כמו שנוהגין, אלא ל"ג יום כשתסיר שבעת ימי הפסח ושבעה שבתות ושני ימי ראש חדש שהן ששה עשר יום שאין אבלות נוהג בהם, נשארו מן הארבעים ותשעה ימים ל"ג, וזהו מאמרם ל"ג יום לעומר. **שמעתי שיש במדרש עד פרס העצרת והוא חמשה עשר יום העצרת באמרם פרס הפסח פרס החג שהם חמשה עשר יום בניסן ובתשרי**, וכשתסיר חמשה עשר יום מארבעים ותשעה יום נשארו שלשים וארבעה, והנה הם שלשים ושלשה שלימים ומגלחין ביום שלשים וארבעה בבקר כי מקצת היום ככולו".

הביאור בכך שפרס העצרת הוא חמשה עשר יום, מבואר בדברי התשב"ץ (ח"א, סי' קעח): "מאי פרס פלג איזהו פרס אין פחות משה עשר יום (כדתנן) [כדתניא] (מגילה כ"ט ע"ב) שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום ופלגא דידהו ט"ו יום קודם עצרת".

יש לצרף לכך את דברי המאירי (מס' יבמות סב, ע"ב) שכתב: "ותלמידים אלו הוזכר כאן שכלם מתו מפסח ועד עצרת וקבלה ביד הגאונים שבימים ל"ג בעומר פסקה המיתה ונוהגים מתוך כך שלא להתענות בו וכן נוהגים מתוך כך שלא לישא אשה מפסח עד אותו זמן".

אם כן, מקור המנהג עדיין מעורפל ולא ברור. יש כאן קבלת גאונים ומסורת לנהוג ימי אבלות בימים אלו, וקישרו את מנהגי אבלות למותם של תלמידי ר' עקיבא בתקופה זו.

כמוכך, שאין לזלזל במנהג זה שכבר התקבל ברוב תפוצות ישראל, וכן נמצא בדברי ראשונים ואחרונים רבים. בכל זאת, כיון שבסופו של דבר מדובר על מנהג ולא דין הגמרא, יש יותר מקום להקל. כפי שנראה מספר אחרונים הקלו במנהגי אבלות בימים אלו.

קולאות במנהגי אבלות בימי ספירת העומר

הרדב"ז (ח"ב, סי' תרפז) כתב: " **שאלת:** ממני על מה שנהגו להסתפר בראש חדש אייר אם הוא מנהג הגון או לא. **תשובה:** אנא עבידנא עובדא בנפשאי ואני מסתפר כל חדש ניסן ור"ח אייר וכן נהגו רוב העולם והטעם כיון שהם אסורים בהספד ובתענית אין אבלות זה שהוא תלוי במנהג נוהג בהם וכן כתבו בשם התוספות ומה שכתוב בבית יוסף שמנהג זה הוא בטעות אינו נכון כלל דאפילו לדין שאין אנו נוהגין איסור התספורת אלא עד ל"ג לעומר מ"מ ר"ח אינו בכלל האיסור כיון שהוא אסור בהספד ובתענית שהיו עיקר איסור התספורת אינו מן הדין אלא ממנהג ואתי מנהג ומבטל מנהג בטעמא כל דהו. תו איכא טעמא דאיכא צער בגידול השיער למי שרגיל להסתפר ולא עדיף האי מנהגא ממצות עשה של סוכה דקי"ל מצטער פטור ובל"ג יום רבי טפי והאדם מצטער ובר מן דין אני ראיתי כמה קהלות שלא נהגו מנהג זה כלל ומסתפרים בכל שבוע כפי מנהגם לכבוד השבת וכיון שאין זה קבוע בכל ישראל אע"פ שאותו מנהג שנהגו להסתפר בר"ח אייר לא יהיה מנהג כלל נקיטנין כוותיה דהוי מנהג ממוצע ומינה לא תזוז. וכן מה שנהגו שלא לישא נשים עד ל"ג לעומר בזמן שיש שם סבה וטעם לא חיישינן למנהגא כיון /כגון/ שלא קיים מצות פריה ורביה או שאין לו מי

שישמנו וכיוצא בו ובתנאי שלא ירבה בשמחה שטעם המנהג הוא מפני השמחה דלא עדיף האי מנהגא מאבילות של ל' יום וברור הוא.

וכן החיד"א בשו"ת חיים שאל (ח"א, סי' ו) כתב: "אתה הראית לדעת כמה הקל בזה וכתב דראה כמה קהלות שהם מסתפרים בכל שבת ובטעמא כל דהו דחינן ליה. ומכ"ש בנ"ד שיש לדחותו. **ותו דמנהג זה רפוי ביושבי העיר הלזו וכשהולכים מחוץ לעיר מסתפרים**. וגם מבקשים עילה לדבר עם שר גוי ומסתפרים באופן שהוא קל מאד מנהג זה בכל מקום ובפרט בעיר הלזו. **ועוד אני אומר דמנהג זה אין לו יסוד וטעם מספיק על פי פשט כאשר יראה הרוואה**. ועל דרך האמת צריך שלא יגלח מע"פ = מערב פסח = עד ערב חג השבועות כמו שכתבו גורי האר"י זצ"ל ונתבאר טעמו טעם כעיקר. ומאחר דמנהג זה להסתפר בר"ח ול"ג לעומר אינו נכון על פי הסוד והוא מנהג שלא נזכר בש"ס. וגם על פי הפשט אין בידינו טעם נכון ומרווח לאסור התגלחת. **הגם דבעלמא יש לקיים כל המנהגים כמ"ש הפוסקים נראה דמנהג העיר הוה בתגלחת העומר גרע טובא**".

לאחר בירור הנ"ל נעבור לעיין במספר מקורות שרואים שמקילים במנהגי אבלות בימי ספירות העומר. נלענ"ד, שאפשר ללמוד מימים אלו ליום העצמאות:

ברית מילה

יש מחלוקת בין הראשונים אם מותר להסתפר לכבוד ברית מילה. בספר המנהגים (לר' אייזיק דטירנא, הגהות המנהגים, חודש אייר, אות מח) מובא שמותר לבעל ברית ולאב להסתפר. ספר לקט יושר (ח"א, או"ח, עמ' צז, ענין ב) הביא שהרב יהודה אוברניק אמר שאין להסתפר. הרמ"א (או"ח תצג, ב) פסק להלכה שמותר לבעל ברית ולאבי הבן להסתפר לכבוד המילה.

גם אם נלך לפי השיטה שסוברת שאסור להסתפר בספירת העומר אפי' בזמן של ברית מילה, בכל זאת, יש לחלק בין המקרה של המילה ובין המקרה שלנו, להסתפר ביום העצמאות. כיון שמבואר שהדעה הזאת סוברת שאין להסתפר בברית מילה, משום מראית עין, כיון שאנשים לא ידעו למה הוא מסופר, שלא ידעו שהיתה ברית מילה בזמן ספירת העומר. לכן, במקרה של יום העצמאות אין חשש, כיון שכולם יודעים שיש יום העצמאות ויום ירושלים, ויבינו שהסתפר והתגלח לכבוד היום.

מדברי הראשונים מסוכרים שאפשר להסתפר, יש ללמוד לדין יום העצמאות ויום ירושלים. ואף על פי, שיש מקום לדחות ולומר שהדרגה של הברית מילה היא יותר חזקה מיום העצמאות, כיון שלבעלי הברית יום הברית מילה נחשב כיום טוב¹. בכל זאת, יש ללמוד מדברי ספר שערים מצויינים בהלכה (סי' קכ, קונטרס אחרון, סע' כ"ן) שסובר כשאמרו הראשונים שבעלי הברית יכולים להסתפר, לא היה כוונתם רק למוהל ולסנדק, אלא גם למכניס ולמוציא את הרך הנימול. הוא אפי' הסתפק שאולי גם זה שמחזיק את התינוק בשעת הברכה בכלל הדין של בעלי הברית. נראה לי, שבדאי יום העצמאות לא גרע מדרגה של בעלי הברית האלו, שאין זה רגל שלהם, ובכל זאת, מותר להם להסתפר בימי ספירת העומר.

חתונה

אפשר לצרף את דעת האגרות משה (או"ח, ח"ב, סי' צה) שכתב שכל הקרואים לחתונה מותר להם להסתפר, אם מתביישים לבוא בלי תספורת ולא יבואו לחתונה בצורה הזאת. נראה לי, שבדאי יום העצמאות לא גרע מאנשים אלו.

יום נס

מהר"ח פאלגי (בספרו מועד כל חי, או"ח, סי' ו) כתב שמספר משפחות בעיר איזמיר נהגו כשיש להם פורים ביום ח' אייר וכן ביום י"א אייר, שנעשה להם נס ביום ההוא, שלא אומרים בהם תחנונים, ויש מהם שמסתפרים בימים אלו, כי הוא יום טוב שלהם.

ספק במנהגי אבלות בימי ספירת העומר

אפי' אם נאמר שאין כאן ראייה ברורה, נראה שלא יצאנו מכלל ספק, וכבר כתב החק יעקב (או"ח תצג, ב) שבמקום ספק במנהגי האבלות של ספירת העומר, הולכים להקל.

מסקנה

יש לציין שהרב יצחק ניסים (במאמרו "עריכת נישואין ותספורת ביום העצמאות", מובא בספר "הלכות יום העצמאות ויום ירושלים" של הרב נחום רקובר) התייר תספורת וגילוח ביום העצמאות. לכן, לסיכומו של דבר, המקילים יש להם על מה לסמוך, ואין למחות ביד המקילים.

¹ עיין תוס', מס' עירובין מ, ע"ב - כיום טוב כשמביאים קרבן עצים; תשובות מהרי"ל, סי' קטז; רמ"א, יורה דעה שצא, ב.

י"א), מתרצת הגמרא - "כמתוקנין שבהם לא עשיתם כמקולקלין שבהם עשיתם",

וכן הרמב"ם בהקדמה לשמונה פרקים אומר - "כי הוא לקח דברי חכמה אף מחכמי אומות העולם וקבל את האמת ממי שאמרה", זה על דרך מה שכתוב - "חכמה בגויים תאמין".

הרמב"ם בפרק י"א ה"א מהל' ע"ז - "אין הולכים בחוקות הגויים ולא מדמין להן לאבמבכוש ולא בשיער וכיוצא בהן, שנא' - 'ולא תלכו בחוקות הגוי וכו'". ונא' - 'ובחוקותיהם לא תלכו'. ונא' - 'הישמר לך פן תקש אחריהם'. הכל בעניין אחד הוא מזהיר שלא ידמה להן, אלא יהיה הישראלי מובדל מהן וידוע במלבושו ובשאר מעשיו כמו שהוא מובדל מהן במדעו ובדעותיו. וכן הוא אומר ואבדיל אתכם מן העמים".

רואים מהרמב"ם שעניין האיסור הוא מצד סגולת ישראל מעלתם ודרכם - התורה מצפה מיהודי להתנהג ברמה אחרת, ולפי זה מובן שאם החוקות הללו מוסכמים על פי השכל ומתאימים גם למעלת ישראל - הרי הם בגדר המתוקנין שבהם ולכן בדברים אלו מותר לנהוג כמותם.³

וקצת בעניין אקטואלי - אם הבנים שמחה - בעמוד רנ"ט (הוצאת תשמ"ג) - כותב לגבי הצורך לעשות תעמולות למען א"י - ואומר שאין בעיה של הליכה בחוקות הגויים אם לומדים מהם דרכי תעמולה וכדומה, ומביא לכך ראיה מהתנא דבי אליהו פרק ח' - שם מבואר שאלקנה תיקן לעלות לרגל בקיבוץ עם רב ובהרגש גדול, כדי שיהיה ברוב עם הדרת מלך. ואמר להם לישראל: 'למדו דרך עבודה מן הכנענים ומן העכו"ם, שעשו דרך עבודה לע"ז שלהם, אע"פ שהם הבל וריק. ק"ו שאתם צריכים לעשות דרך עבודה ולעלות לפני ארון ברית ה', שהוא אל חי וקיים... לעם ישראל יש דרך ייחודית בעולם מכיוון שתפקידו שונה באיכותו ובגודלו משאר העמים וכדי להיות מוכשר לתפקיד של תיקון עולם במלכות ה' על הצד הטוב ביותר יש ללכת במסלול ברמה אחרת, רק כך נוכל להיות אור לגויים!

³ המהרי"ק אומר שחוקות הגויים שאין בהם משום ע"ז - מותר לנהוג כמותם - משמע שהוא תפס שאיסור הליכה בחוקותיהם זה מצד פסול עצמי במעשים (משום אביוויי הו דע"ז) ולא משום מעלתם של ישראל.

האגדה מספרת על טירון בשם יוסי ששירת בחטיבה קרבית כתור לוחם שבא לביתו באחת היציאות, חבר שלו משה שהיה טירון אך לא לוחם החליף איתו "חוויות" מהטירונות, יוסי מאוד התפלא על ההבדלים הברורים בין מה שהוא עובר בטירונות לבין מה שחברו משה עובר, ובין מה שמצפים ממנו לעשות לבין מה שמצפים ממשה, משה הסביר ליוסי שהסיבה לכך טמונה בייעוד של כל אחד מהם, וברוך כלל גם בתכונות שלהם, כדי להיות טוב בתפקיד לא קרבי אין צורך להתאמן קשה מדי בשטח (וכדומה), אולם כדי להיות לוחם טוב - יש צורך להזיע הרבה... והנמשל יתבאר בהמשך...

אחד האיסורים הכתובים בתורה המעיד על ייחודם של עם ישראל הוא איסור 'בחוקותיהם לא תלכו' (ויקרא י"ח, ג') האוסר עלינו ללכת במנהגי הגויים,¹ בפסוק ד' מובאת האופציה היחידה שהתורה דורשת והיא - את משפטי תעשו ואת חוקותי תשמרו ללכת בהם אני ה' אלוקיכם", ובפסוק ה' - ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ה'".

המילה המנחה כאן היא ללכת - מה העניין?

לאדם יש נטייה טבעית להתקדם וללכת הלאה, הן בחיים המעשיים ובעניינים גשמיים והן בחיים הרוחניים (בניגוד למלאכים שכידוע מהפסוק בזכריה ג', י"א נקראים עומדים - "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה"), לפעמים עלול האדם לחפש את נתיב ההתקדמות רחוק מדי במקומות שבאמת לא יקדמו אותו במאומה, לכן התורה באה ואומרת שללכת אפשר רק ע"י קיום מצוות וע"י שמירה על החוקים והמשפטים אדם יכול להפוך לצדיק ולהגיע למצב של 'וחי בהם' - כי צדיקים אפילו במיתתם קרויים חיים.²

על מה נאמר בדיוק האיסור של לא ללכת בחוקותיהם?

הגמרא בסנהדרין דף לט: - מביאה סתירה בין שני פסוקים ביחזקאל, במקום אחד כתוב - 'וכמשפטי הגויים אשר סביבותיכם לא עשיתם' (פרק ה') ובמקום אחר כתוב - 'וכמשפטי הגויים אשר סביבותיכם עשיתם' (פרק

¹ אנקלוס תרגם - 'ובנימוסיהון לא תהכון', וכן רש"י הביא את הת"כ י"ח קל"ט שאומר - "מה הניח הכתוב שלא אמר? (הרי כבר אסר לעבוד ע"ז כגויים) אלא אלו נימוסות שלהן, דברים החוקים להם, כגון: טרטיאות ואצטידאות, ר"מ אומר, אלו דרכי האמורי שמנו חכמים".

² אמנם רש"י פירש 'וחי בהם' - לעולם הבא, שאם תאמר בעולם הזה, והלא סופו הוא מת".

אחד מהדברים שבו נדמה האדם לבהמה, מה שהופך את האכילה למדרגת אדם הם דברי התורה שנאמרים שם, ולכן שולחן שלא אמרו עליו דברי תורה קרוי "ובחי מתיים" (אבות ג, ג), כשם שהמת הוא גוף בלא רוח, כך סעודה בלא ד"ת היא עניין גופני בלי רוח.⁴ ובפרט אצל בחורי ישיבה, שהתורה חשובה אצלם מאוד, ניתן לחדש מנהג זה ולחזקו.

ג. אחת המטרות של בחור צעיר ורענן בהגיעו ללמוד בישיבה, היא לעצב את אישיותו התורנית כך שגם לאחר שיעזוב את הישיבה, ניכר יהיה שכן תורה הוא.

אם תהיה רגילות לשמוע דבר תורה בכל סעודה, ג' פעמים ביום, ברגע שיעזוב את הישיבה הרי שיהיה חסר לו ה"דבר תורה" ויזום מעצמו לומר ולהשמיע דבריו לסובבים אותו.

ד. כשרוצים להודיע הודעה חשובה בחדר האוכל דופקים על השולחן, אומרים בעברית ואח"כ מתרגם אחד הבחורים לאנגלית, לפענ"ד אפשר שכך יהיה גם בנידון דידן. מטבע הדברים השפה המדוברת נקלטת הרבה יותר טוב.

ה. אולי כדאי יהיה לישים דבר שראיתי בישיבה אחרת: דקות ספורות אחר ישיבת המסובין לסעוד, מבקשים שקט ל-20 שניות בלבד. ואכן יש שקט מוחלט, כך כולם שומעים ונהנים. הדבר לא מכביד ולא ארוך מידי.

וה"ר שיתקיים בנו מאמר הכתוב - 'וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ה'".

⁴ דרך אגב, על אחד מקירות חדר האוכל תלוי שלט הדרכה לברכות הנהנין. ניתן להקריא חלק מהלוח בכל סעודה.

אפתח במעשה - לפני שנים רבות (8 שנים לערך) היה מנהג טוב בחדר האוכל דשיבת כרם ביבנה, לקראת סוף כל סעודה, לומר "דבר תורה קצר". בבוקר היה אחד מחשובי הבחורים מקריא הלכה מספר "שמירת הלשון", בצהריים בחור אחר היה מקריא משנה מפרקי אבות עם ביאור, ובערב בחור שלישי היה אומר חידוש קצר על פרשת השבוע.

בתחילת היוזמה הנ"ל, היתה הקשבה טובה לכל אחד מהדוברים, אך במשך הזמן נתדלדלה מעט ההקשבה וההחשבה של הדבר, והיה צורך לדרוש שקט מהציבור לפני התחלת הדיבור, ועם זאת, חלק מהנוכחים לא הצליחו לשמוע את הדובר.

מידי פעם נאמרו תזכורות בשיחות כלליות על חשיבות אמירת דבר תורה בסעודה, ועל הצורך בשמירה על שקט בשעת הד"ת. זה היה עוזר לתקופה קצרה...

ומכל מקום נתעורר בזמנו ויכוח, האם כדאי להמשיך בדברי התורה או שמא לא.

המתנגדים טענו שיש בדבר "חילול ה'", שמנסים לומר דברי תורה "בישיבה" וקשה לקבל שקט גמור, ועוד - שאפשר לסמוך על הבחורים שמסתמא משאם ומתנם תדיר בדברי תורה, ועדיף שכל קבוצה תדבר בעצמה דיבור תורני ודי בכך.

רצוני לעורר מחדש את הצורך בדברי תורה כלליים:

א. "בתוך עמי אנכי יושבת", לא כולם זוכרים לומר דברי תורה תוך כדי אכילתם ובפרט אם נתעורר דיון מעניין על ענייני עלמא. במידה ויהיה דבר כללי הרי שתהא תזכורת לכולם.

ב. חשוב ליצר אוירה תורנית גם בחלקים ה"גשמיים" שבישיבה, אדם דומה לבהמה בכמה דברים ונבדל ממנה בכמה דברים, האכילה היא

די לצעוק! / שגיא מזוז (ג)

שרי השמינייה ישבו בדריכות ובמתח. בכל רגע אמור לנחות מטס ההתגרויות השנתי, והדבר האחרון שמדינת ישראל צריכה בזמן שכזה – זה 'מרמרה' 2. רגעים לאחר מכן, כשהתמונות המרצדות של חיילי צה"ל והשוטרים מפנים כל מפגין בצורה נינוחה, מקצועית ושקטה, מגיעות אל משרדיהם – שקט משתרר בבניין. אנחת רווחה של עייפות מצטברת. "מדינת ישראל השקיעה ומשקיעה משאבים רבים על-מנת שאירועים שכאלו יעברו ללא מהומות מיותרות וללא אירועים אלימים, וזאת כחלק מתפיסתו הבסיסית של העם היהודי..." הדהדו מילותיו של ראש הממשלה במסיבת-העיתונאים שלאחר המטס. גם ראש-הממשלה בכבודו ובעצמו זוכה כעת לקצת נחת. המשבר הדיפלומטי נמנע, ישראל סוף סוף שקטה. במחשבות שלוות שכאלו – הוא מרשה לעצמו לנוח למשך מספר שעות. כשהוא מתעורר, בהחלט קשה לו להבין מדוע דיפלומטים שונים ומשונים נואמים במרקע שמולו כנגד "האויב הציוני האלים" ו"הדיפלומטיה הלא-אנושית של הישראלים". מה לא היה בסדר?! אך לא ידע ראש-הממשלה, שבזמן שישן – אי-שם בגזרה כלשהיא בישראל, בהפגנה מינורית, מעשים נעשו. והעולם? הפעם הוא לא תכנן לשתוק. המשבר הדיפלומטי, התסריט הסיוטי – מתרחש לנגד עיניו.

מיותר לציין שהקטע לעיל לא היה ולא נברא. מ"מ הרעיון שלו נכון: סא"ל שלום אייזנר עשה טעות הסברתית כאשר הוא היכה את המפגין, טעות פזיזה שגרמה נזק גדול למדינת ישראל. על מנת לצמצם את הנזק עשו את המהלך המתבקש והוציאו אותו מתפקידו לתפקיד אחר, משוואה פשוטה. עשית טעות? שא בתוצאות. נכון שאף הפעיל היכה אותו, נכון שהיה חם, נכון שזה רק 5 שניות מתוך שעתיים. נכון. אך בשורה האחרונה: יש חוקים ויש השלכות. פשוט, לא? אופס... שכחנו להוסיף למשוואה גורם נוסף, שבמבט ראשון לא כ"כ קשור: לסא"ל שלום אייזנר יש כיפה סרוגה. סא"ל שלום אייזנר הוא משלנו. מולו עומד איזה אזרח דני שמאלני, ממש גוי. עתה, המשוואה התהפכה: בעצם, לא חשוב מה החוקים. בעצם, לא משנה מה היה הסיפור. בשר מבשרנו מול דני שמאלני? ברור שהבחור שלנו צודק.

מיד לאחר שידור הסרטון של סא"ל אייזנר שמכה את פעיל השמאל הדני – מיהרה התקשורת לגנות את המעשה בתזמורת. אך בשלושה מקומות ניגנו מנגינות אחרות: "אנחנו גאים בכך" הייתה הכותרת באתר "סרוגים", "המדינה שוב מתרפסת לשמאל" צעק חבר-הכנסת ד"ר מיכאל בן ארי ומספר רבנים יצאו בשבחים למעשה הנ"ל. ומה משותף לשלושת הקבוצות הנ"ל? רמז: מעל ראשם מתנוססת... כיפה סרוגה.

תראו: אני מוכן לקבל שיש אנשים שחושבים שסא"ל אייזנר צדק במעשהו או שלא הייתה מידתיות בעונשו. אני לא מוכן לקבל אנשים שאומרים שצריך להשאיר אותו בלי לחשוב. ואסביר את כוונתי: בואו נתאר שאותו מעשה היה מתרחש בשינוי אדרת - במקום פעיל דני, שימו מתנחל דתי מגוש קטיף הכבושה. במקום סא"ל שלום אייזנר, קצין אחר. מובטחני שהיינו שומעים מנגינות הפוכות, כל אותן הקבוצות הדתיות הנ"ל היו צועקות 'גיוועלד' ו'ביזיון' ואילו בעיתון "הארץ" הייתה הכותרת הידועה: "מתנחל התפרע והפר את הסדר, צה"ל הצליח לשמור על השקט". כלומר: לא משנה מה הסיפור הכללי. מה שמשנה זה מי הם הדמויות. כי המשחק? הוא מכור מראש. ראייה לדבר: לפני מספר חודשים שיחק כוכב סרטנו בסרט אחר, הפעם הדמות השנייה שעמדה מולו הייתה חבורת מתנחלים שרצו לעבור גדר בטחונות וכוכב סרטנו מנע מהם מלעשות זאת. אני אתן לכם לנחש לבד מה הייתה תגובת הגורמים הנ"ל.

לסיכום: בקרב עורכי הדין יש משפט ידוע - "לא חשוב מה עשית, מה שחשוב זה מי העו"ד שלך". אני לא בא לומר שמי שתומך בסא"ל אייזנר הוא טועה ורשע מרושע, אני רק רוצה להעלות פה את הנקודה של המחשבה. הצורך במחשבה. אני מאוד מקווה שלא הגענו למצב ש"לא חשוב מה עשית, מה שחשוב מה ההשתייכות המגזרית/הפוליטית שלך". תחשבו על זה.

הכצעקתה? / איתאל סופר (א)

בעקבות השעייתו של סא"ל שלום אייזנר, נפתח פולמוס ציבורי סביב הנושא. לדעתי, מנקודת מבט אובייקטיבית, ללא נגיעות מגזריות או פוליטיות, השעיית סא"ל מתפקידו כעונש על מעשהו הייתה צעד מוגזם שלא היה ראוי להיעשות.

איני מתווכח עם הטענה שהיה לו לסא"ל אייזנר, ודאי בדרגתו, לפעול בצורה מתונה יותר ולשלוט בעצמו. עם זאת, צריך בהחלט לזכור שהיה צורך להגיב באופן כלשהו - שהרי לשם כך נשלחים חיילים לפיזור הפגנות. גם אם אופן הפעולה היה צריך להיות שונה, מכל מקום עצם העניין שיש להגיב במצב כזה הוא נכון, ועל כך שאייזנר הגיב באופן קשה יותר מדי, העונש אינו צריך להיות כה כבד. סא"ל אייזנר תרם למדינה בשירותו בצבא והשקיע את כוחותיו במשך זמן רב. לא ייתכן שבעקבות מעשה נקודתי שכזה, הוא יקבל עונש חמור כל כך.

באמת, אין להתעלם מכך שהמצב שנוצר הוא בעייתי, בלשון המעטה. אין להתעלם מכך שאנו נכנסים לפלונטר לא פשוט. שהרי, פטור בלא כלום אי אפשר. במידה ונעבור על כך לסדר היום, מובטח לנו שכולם יבואו להתגולל עלינו ולהתנפל עלינו. כל האגודות למען החי, הצומח והדומם בעולם יזעקו וזעקה גדולה ומרה עד מאוד על חוסר הצדק האלמנטרי, הפשוט והבסיסי ועל עיוות הדין ע"י מפקד רשע ומרושע בצבא ההגנה לישראל. א"כ, פשוט שחייבת להיות תגובה מצידנו שתגנה את המעשה. מאידך, כמו שאמרנו, יש לקחת את העניין בפרופורציה. כל נשכח שגם אותו מוכה מסכן אינו צדיק תמים, לא בדורותיו ולא בשום דור אחר.

לגבי צורת התגובה של סא"ל אייזנר עצמה, יש להבדיל בין עוולה לבין טעות באופן הפעולה. אם האדם לא היה צריך לעשות ובכל זאת עשה, או להיפך, הרי שהתביעה עליו גדולה, אך כאן הרי מדובר בטעות טקטית גרידא. במקום לדחוף, למשל, את אותו מפגין שמאלן, אייזנר פעל באופן שונה. אך מכאן ועד השעייה - הדרך רחוקה.

אכן, צריך גם לזכור מנגד שבדרגת סגן אלוף הדרישות גבוהות יותר, ואף המרווח לטעות קטן יותר – אך האם באמת על טעות שכזאת שייך לחייבו לשלם מחיר כה גבוה? אי לכך ובהתאם לזאת, נראה לענ"ד שהיה ראוי להגיב בצורה מקילה יותר. אומות העולם יכלו גם להסתפק ב'נו-נו-נו' המסורתי או משהו בסגנון, בתוספת התנצלות כנה על התקרית.

וגם אם נקבע בסופו של יום שיש להתייחס למקרה בצורה כה חמורה, מחובתנו להבהיר שזה נעשה בגלל הדיפלומטיה שמסביב, ולא בגלל עצם המעשה. מחובתנו לגבות את סא"ל אייזנר, וכן להכניס לתודעת הציבור שהעונש הוטל משום שאין ברירה אחרת, שהרי באמת לא היה צריך להענישו בחומרה.

לסיום, אתן נקודה למחשבה, בהחלט עם נגיעה פוליטית: אם המקרה היה הפוך (כמו הכאת פעיל ימני בהפגנה), האם התגובה הייתה דומה? כבר נוכחנו לראות ולדעת שלא. שמתם לב כמה רעש עוררה התקרית הנוכחית? על המקרים ההפוכים לא שומעים כל כך...

אולי יאמרו שהדתיים צריכים להיות דוגמא לכולם, ולכן זה נכון? אה"נ, וזה רק מראה מי כאן צריך להוביל...

מערכת 'אשכולות' מאחלת
לכולם זמן קיץ פורה ומוצלח!